

Sygn. akt: I C 932/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 kwietnia 2022 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	sędzia Tomasz Cichocki
Protokolant:	sekretarz sądowy Krystian Kuciński

po rozpoznaniu w dniu 12 kwietnia 2022 r. w Olsztynie na rozprawie

sprawy z powództwa A. W., E. W.

przeciwko Bankowi (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w G.

o ustalenie

I. ustala nieważność umowy kredytu nr (...) z dnia 19 października 2005r., zawartej z (...) Bankiem Spółką Akcyjną z siedzibą w G., łączącej powodów A. W. i E. W. z pozwanym Bankiem (...) Spółką Akcyjną z siedzibą w G.;

II. zasądza od pozwanego na rzecz powodów kwotę 11 817,00 (jedenaście tysięcy osiemset siedemnaście) złotych z odsetkami, w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego, za czas od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty, tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 10 817,00 (dziesięć tysięcy osiemset siedemnaście) złotych kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt I C 932/20

UZASADNIENIE

Powodowie A. W. i E. W. wnieśli o:

1. ustalenie, że umowa kredytu nr (...) z dnia 19 października 2005 r. zawarta przez (...) Bank S.A. z siedzibą w G. z A. W. i E. W. jest nieważna;

ewentualnie:

2. ustalenie, że w umowie kredytu nr (...) z dnia 19 października 2005 r. zawartej przez (...) Bank S.A. z siedzibą w G. z A. W. i E. W. postanowienia zawarte w:

a. § 1 ust. 1 o treści „w dniu wypłaty saldo jest wyrażane w walucie do której indeksowany jest kredytu według kursu kupna waluty do której indeksowany jest kredyt, podanego w Tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredyt hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A., opisaney szczegółowo w § 17, następnie saldo walutowe przeliczane jest dziennie na złote polskie według kursu sprzedaży waluty do której indeksowany jest kredyt, podanego w Tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A., opisaney szczegółowo w § 17”

b. § 7 ust. 2 o treści „każdorazowo wpłacona kwota złotych polskich, zostanie przeliczona na walutę do której indeksowany jest kredyt według kursu kupna waluty kredytu podanego w Tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A., obowiązującego w dniu dokonania wypłaty przez Bank”

c. § 10 ust. 8 o treści „rozliczenie każdej spłaty dokonanej przez kredytobiorcę, będzie następować z datą wpływu środków do Banku, według kursu sprzedaży waluty do której jest indeksowany kredyt, podanego w Tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. obowiązującego w dniu wpływu środków do banku”,

d. § 17 o treści „do rozliczania transakcji wypłat i spłat kredytów stosowane są odpowiednio kursy kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. walut zawartych w ofercie Banku obowiązujące w dniu dokonania transakcji. Kursy kupna określa się jako średnie kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP minus marża kupna. Kurs sprzedaży określa się jako średnie kursu złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP plus marża sprzedaży. Do wyliczenia kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Banku S.A. stosuje się kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP w danym dniu roboczym skorygowane o marżę (...) Banku S.A. Obowiązujące w danym dniu roboczym kursy kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. walut zawartych w ofercie Banku określane są przez Bank po godz. 15.00 poprzedniego dnia roboczego i wywieszane są w siedzibie banku oraz publikowane na stronie internetowej (...) Bank S.A. (...)

stanowią niedozwolone postanowienia umowne i są bezskuteczne wobec powodów, a nadto o zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu powodowie wskazali, że w dniu 19 października 2005 r., działając jako konsumenci, zawarli z pozwanym umowę kredytu (...). Zawarta umowa jest nieważna z uwagi na sprzeczność z naturą stosunku prawnego – art. 353¹ k. i art. 69 ustawy Prawo bankowe w zw. z art. 58 § 1 k.c. Konstrukcja przyjęta przez bank we wzorcu umowy jedynie stwarzała pozory uzgodnienia z powodami istotnych warunków umowy. Nawet bank przy zawarciu umowy nie znał jej dokładnych warunków, a tym samym nie znał jej treści. Bank nie posiadał bowiem żadnego sprecyzowanego mechanizmu ustalania marży doliczanej do kursu bazowego. Ponadto w ocenie powodów pozwany bank, nie realizował spoczywających na nim przedkontraktowych obowiązków informacyjnych, naruszył zasadę autonomii jednostki i swobodę umów opartą na zasadzie autonomii woli. Powodowie wskazali ponadto, że zakwestionowane zapisy umowy stanowiły niedozwolone postanowienia umowne. Skutkiem abuzywności jest konieczność całkowitego wyeliminowania niedozwolonych zapisów umowy oraz zbadanie czy umowa może być nadal wykonywana w pozostałej części. W ocenie powodów dalsze utrzymanie umowy kredytu zawartej przez strony, po wyeliminowaniu klauzul zakwestionowanych przez kredytobiorców, nie jest możliwe. (pozew k. 4-11v.)

Pozwany Bank (...) S.A. z siedzibą w G. w odpowiedzi na pozew wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie solidarnie od A. W. i E. W. na rzecz pozwanego zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, z uwzględnieniem uiszczonej opłaty skarbowej od złożonego dokumentu pełnomocnictwa.

W uzasadnieniu pozwany zaprzeczył temu, że:

a) umowa kredytu jest nieważna w całości albo jakiegokolwiek części, w tym w szczególności w zakresie postanowień odnoszących się do indeksacji kredytu lub kursów waluty stosowanych do rozliczeń pomiędzy stronami umowy kredytu,

b) umowa kredytu sprzeczna jest z jakąkolwiek ustawą lub naturą stosunku prawnego albo w inny sposób narusza zasadę swobody umów,

c) umowa kredytu zawiera niedozwolone postanowienia umowne w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c.,

- d) powód posiada interes prawny w żądanym przez siebie ustaleniu nieważności Umowy,
- e) Bank nie posiadał sprecyzowanego mechanizmu ustalania marży,
- f) Bank ustala kursy w oparciu o nieweryfikowalne kryteria,
- g) Bank nie wyjaśnił powodom sposobu tworzenia Tabeli Kursów i Walut,
- h) powód nie został należycie poinformowany o prawach i obowiązkach wynikających z umowy oraz o ryzykach związanych z zaciągnięciem kredytu indeksowanego do waluty obcej,
- i) z okoliczności nie wynika, iż strony nie zamierzały zawrzeć kredytu powiązanego z kursem waluty obcej,
- j) zawarta przez strony umowa nie ma walutowego charakteru, a CHF stanowił jedynie miernik wartości, a nie wyrażał kwoty udzielonego kredytu,
- k) Bank nie ponosi ryzyka kursowego,
- l) powód uścił jakiegokolwiek świadczenie nienależne na rzecz Banku,
- m) ostateczny kształt zawartej umowy kredytu (w jej pierwotnym brzmieniu) nie był wynikiem wyborów powodów i indywidualnych uzgodnień stron,
- n) brak jest podstaw do zastosowania dwóch różnych kursów (kursu kupna i kursu sprzedaży waluty) do rozliczania wypłaty i spłaty kredytu oraz że Bank nie wyjaśnił powodom, że stosuje dwa różne kursy do rozliczenia umowy,
- o) w przypadku ewentualnego stwierdzenia niedozwolonego charakteru jakichkolwiek postanowień umowy kredytu Sąd nie ma możliwości uzupełnienia stosunku prawnego, w tym przepisem dyspozytywnym.

W ocenie pozwanego powodowie nie posiadają interesu prawnego w żądaniu ustalenia nieważności umowy kredytu tudzież ustalenia bezskuteczności jej postanowień dotyczących indeksacji. Dodatkowo pozwany wskazał, że zakwestionowane w pozwie klauzule są w pełni skuteczne, a zawarta przez strony umowa kredytu ważna. Niemniej w przypadku uznania za niewiążące jakichkolwiek zapisów umowy kredytu, ich miejsce bezsprzecznie powinny zająć reguły wynikające z przepisów dyspozytywnych i ustalonych zwyczajów. Jednocześnie zdaniem pozwanego pozew został złożony po upływie ponad 15 lat od dnia zawarcia umowy kredytu, a zatem po upływie przedawnienia roszczeń z tego tytułu. (odpowiedź na pozew k. 57-113)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Pozwany Bank (...) S.A. z siedzibą w G. jest następcą prawnym (...) Bank S.A. z siedzibą w G..

(bezsporne, wydruk z KRS k. 117-143)

W dniu 19 września 2005 r. powodowie A. W. i E. W. złożyli w (...) Bank S.A. z siedzibą w G. wniosek o udzielenie kredytu hipotecznego w wysokości 225.300 zł. We wniosku wskazano, że kredyt ma być udzielony w PLN indeksowanych kursem CHF. Kredyt miał być przeznaczony na zakup nieruchomości. Do wniosku kredytowego powodowie dołączyli trzy kupony zniżkowe o wartości 0,1% każdy.

(dowód: wniosek o udzielenie kredytu hipotecznego k. 145-149, kupony zniżkowe k. 150-152, zawiadomienie dotyczące prawa odstąpienia od umowy k. 153)

W dniu 15 listopada 2005 r. powodowie jako konsumenci zawarli z (...) Bank S.A. z siedzibą w G. umowę kredytu nr (...).

(dowód: bezsporne, umowa kredytu k. 15-27 i k. 156-168)

Zgodnie z § 1 ust.1 umowy bank udzielił powodom kredytu w kwocie 252.698,73 zł indeksowanego kursem CHF. W umowie wskazano, że dniu wypłaty saldo jest wyrażone w walucie do której indeksowany jest kredyt według kursu kupna waluty do której indeksowany jest kredyt, podanego w tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A., opisanej szczegółowo w § 17, następnie saldo walutowe przeliczane jest dziennie na złote polskie według kursu sprzedaży waluty do której indeksowany jest kredyt, podanego w tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A., opisanej szczegółowo w § 17.

Kredyt udzielony powodom przeznaczony był na spłatę kredytu hipotecznego w (...) Bank S.A. umowa nr (...) oraz na pokrycie części kosztów dokończenia budowy z deweloperem nieruchomości mieszkalnych położonych w O. przy ul. (...) (...) w kwocie 32.230 zł i na cele konsumpcyjne kredytobiorcy w kwocie 120.000 zł (1 ust. 2 umowy).

Spłata kredytu wraz z odsetkami miała nastąpić w 240 równych miesięcznych ratach kapitałowo odsetkowych, nie później niż w tym samym dniu kalendarzowym każdego miesiąca, w którym nastąpiła wypłata kredytu. (§ 1 ust 5 i § 10 ust. 1 umowy).

Jak wskazano w § 8 ust. 1 umowy oprocentowanie kredytu jest zmienne i ulega zmianie w tym samym dniu kalendarzowym, w jakiej nastąpiła wypłata pierwszej transzy Kredytu najbliższego miesiąca następującego po ostatniej zmianie indeksu L3. Szczegółowy sposób wyliczenia indeksu L3 został określony w § 8 ust. 2 umowy. Oprocentowanie kredytu na dzień sporządzania umowy wynosiło 3,970 % w skali roku i stanowiło sumę marży Banku w wysokości 2,290 % oraz aktualnie obowiązującego indeksu L3 oraz 0,95% punktu procentowego do czasu przedstawienia w Banku odpisu z Księgi Wieczystej dla każdej z nieruchomości. (§ 2 ust. 1 i ust. 2 umowy).

Zgodnie z uregulowaniami zawartymi w § 7 ust. 1 i 2 umowy wypłata kredytu miała nastąpić jednorazowo, w terminie nie dłuższym niż 5 dni roboczych po spełnieniu warunków opisanych szczegółowo w § 4 umowy i otrzymaniu przez bank wniosku o wypłatę, sporządzonego prawidłowo przez kredytobiorcę na formularzu. Każdorazowo wypłacona kwota złotych polskich, miała zostać przeliczona na walutę do której indeksowany jest kredyt według kursu kupna waluty kredytu podanego w tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. obowiązującego w dniu dokonania wypłaty przez bank.

Dodatkowo umowa przewidywała, że wszelkie opłaty i prowizje podawane są w walucie, do której indeksowany jest kredyt, a ich zapłata odbywa się poprzez doliczenie opłaty do raty, chyba że strony podejmą odmiennie ustalenia w tym zakresie (§ 9 ust. 6 umowy).

Rozliczenie każdej wpłaty dokonanej przez kredytobiorcę, miało następować z datą wpływu środków do banku, według kursu sprzedaży waluty do której indeksowany jest kredyt, podanego w tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. obowiązującego w dniu wpływu środków do banku (§ 10 ust. 8 umowy). Dodatkowo zgodnie z § 10 ust. 3 niezwłocznie po wypłacie kredytu Bank miał przesłać kredytobiorcy oraz jeżeli było ustanowione poręczenie, także poręczycielom, harmonogram spłat kredyt; harmonogram stanowił integralną część umowy. Niedostarczenie powyższego dokumentu nie zwalniało kredytobiorcy z obowiązku zapłaty raty.

W celu zabezpieczenia kredytobiorcy ustanowili na nieruchomości na rzecz Banku hipotekę kaucyjną w złotych polskich do kwoty stanowiącej 170% kwoty kredytu określonej w § 1 ust. 1 umowy. Hipoteka ta miała zabezpieczać spłatę kapitału kredytu, odsetek, opłat, prowizji i innych należności mogących powstać w wykonaniu umowy, w szczególności różnic kursowych (§ 12 ust. 1 umowy)

Dodatkowo w § 17 umowy wskazano, że:

- do rozliczenia transakcji wypłat i spłat kredytu stosowane są odpowiednio kursy kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. walut zawartych w ofercie banku obowiązujące w dniu dokonania transakcji,

- kursy kupna określa się jako średnie kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP minus marża kupna,
- kursy sprzedaży określa się jako średnie kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP plus marża sprzedaży,
- do wyliczenia kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. stosuje się kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP w danym dniu roboczym skorygowane o marżę (...) Bank S.A.,
- obowiązujące w danym dniu roboczym kursy kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. walut zawartych w ofercie Banku określane są przez Bank po godz. 15:00 poprzedniego dnia roboczego i wywieszane są w siedzibie Banku oraz publikowane są na stronie internetowej (...) Bank S.A. (...)

(dowód: umowa kredytu k. 15-27 i k. 156-168)

W dniu 21 września 2007 r. powodowie zawarli z (...) Bank S.A. aneks do umowy kredytu nr (...). Na mocy zawartego aneksu kwota przyznanego kredytu została zwiększona o kwotę 26.500 zł. W § 2 ust. 1 dodano zapis, o tym, że kwota o którą został podwyższony kredyt została przeznaczona na cele konsumpcyjne kredytobiorcy. Dodatkowo § 12 ust. 1 umowy otrzymał następujące brzmienie „kredytobiorca oświadcza, że ustanawia na nieruchomości na rzecz banku hipotekę kaucyjną do kwoty 429.587,84 zł dla zabezpieczenia spłaty kapitału kredytu, odsetek, opłat, prowizji i innych należności mogących powstać w wykonaniu niniejszej umowy, w szczególności różnic kursowych. W tym celu kredytobiorca złoży odpowiednie oświadczenie o ustanowieniu hipoteki oraz upoważnia bank do wystąpienia z wnioskiem o dokonanie jej wpisu. Hipoteka o której mowa w zdaniu poprzednim zostanie ustanowiona z najwyższym pierwszeństwem lub poprzedzona jedynie hipoteką lub hipotekami na rzecz (...) Banku S.A.”.

(dowód: aneks k. 28-29 i k. 169-170)

Kredyt został wypłacony w czterech transzach:

- 32.229,99 zł stanowiąca równowartość kwoty 13.103,22 CHF po kursie 2,4597,
- 97.934,95 zł stanowiąca równowartość kwoty 39.815,81 CHF po kursie 2,4597,
- 117.065,04 zł stanowiąca równowartość kwoty 48.383,98 CHF po kursie 2,4195,
- 26.499,99 zł stanowiąca równowartość kwoty 11.957,94 CHF po kursie 2,2161,

Kredytowane zostały także koszty kredytu w wysokości 5468,73 zł stanowiące równowartość 2223,33 CHF po kursie 2,4597.

(dowód: zestawienie za okres 1.12.2005 do 27.02.2020 r. k. 30-35, wnioski o wypłatę z załącznikami k. 187-190, 191-193, 194-196)

Powodowie od 2012 r. spłacają kredyt w CHF, miesięczna rata wynosi około 3000 zł. W chwili zawierania umowy kredytu powodowie nie mieli możliwości ustalenia sposobu w jaki bank ustala marżę. Doradca kredytowy przedstawiał powodom symulacje kursów CHF na przyszłość, bez prezentowania historycznej wartości CHF. W czasie rozmów poprzedzających zawarcie umowy powodowie zostali poinformowani o braku możliwości negocjowania kursu CHF. Powodowi odmówiono także udostępnienia do domu wzoru umowy kredytowej, powołując się na tajemnicę bankową. Powodowie znają konsekwencje uznania przez Sąd umowy za nieważną.

(dowód: przesłuchanie powoda A. W. k. 541v.-542v., przesłuchanie powódki E. W. k. 542v.-543)

Sąd zważył, co następuje:

Roszczenie powodów o ustalenie, że umowa kredytu hipotecznego nr (...) z dnia 19 października 2005 r. jest nieważna, zasługiwało na uwzględnienie.

Między stronami bezsporny przy tym był fakt zawarcia umowy kredytu określonej treści, którą obrazuje dołączona do akt kopia umowy (umowa kredytu k. 15-27 i k. 156-168).

Sąd ustalił stan faktyczny na podstawie dołączonych do akt dokumentów, a nadto w oparciu o zeznania świadka i powodów, nie znajdując podstaw do podważenia ich wiarygodności.

Świadek R. K. przedstawił procedury zawarcia umowy kredytu w G. M. Banku, a także przebieg procedury poprzedzającej zawarcie przedmiotowej umowy. W ocenie Sądu brak podstaw do odmowy zeznaniom świadka przymiotu wiarygodności. Jednocześnie treść zeznań świadka nie miała istotnego wpływu na ocenę zasadności roszczenia powodów.

Powodowie w pierwszej kolejności domagali się ustalenia nieważności umowy o kredyt hipoteczny nr (...) z dnia 19 października 2005 r. zawartej z (...) Bank S.A. Tytułem roszczenia ewentualnego żądali ustalenia wobec nich bezskuteczności postanowień § 1 ust. 1, § 7 ust. 2, § 10 ust. 8, § 17 umowy o kredyt hipoteczny nr (...) z dnia 19 października 2005.

Mając na uwadze tak sformułowane żądania pozwu, w pierwszej kolejności należy wskazać, że pozwani mają interes prawny w żądaniu ustalenia nieważności umowy czy bezskuteczności poszczególnych jej postanowień na podstawie art. 189 k.p.c. Zgodnie z art. 189 k.p.c. można domagać się stwierdzenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, jeżeli strona ma w tym interes prawny, rozumiany jako obiektywną potrzebę usunięcia wątpliwości lub niepewności co do istnienia lub charakteru stosunku łączącego ją z inną stroną. Przyjmuje się, że interesu w wytoczeniu powództwa o ustalenie nie ma, jeżeli swój cel strona może osiągnąć formułując dalej idące żądanie, które będzie czynić zadość jej potrzebom, np. w formie żądania zwrotu świadczeń spełnionych na podstawie nieistniejącego lub nieważnego stosunku prawnego. Jednak w okolicznościach rozpoznawanej sprawy sformułowanie takiego roszczenia nie doprowadzi do usunięcia niejasności i wątpliwości co do stosunku prawnego i nie zakończy definitywnie sporu na wszystkich płaszczyznach tego stosunku oraz nie zapobiegnie ewentualnym sporom w przyszłości, stąd sytuacja powodów nie zostanie jednoznacznie określona.

Stąd interes prawny powodów, w wystąpieniu z żądaniem pozwu polega na prawie do definitywnego usunięcia niepewności prawnej. Ustalenie nieważności umowy o kredyt hipoteczny eliminuje niepewność co do tego, na jakich zasadach będą miały miejsce ostateczne rozliczenia pomiędzy stronami, co usunie obiektywny stan niepewności prawnej, kreujący interes prawny w rozumieniu art. 189 k.p.c., który to interes musi tu być rozumiany szeroko. Wskazana ocena jest już w zasadzie utrwalona w orzecznictwie Sądów Apelacyjnych dotyczącym tzw. „kredytów frankowych” i nie budzi wątpliwości.

Przyjęcie przez sąd istnienia interesu prawnego po stronie powodów co do żądań sformułowanych w pozwie implikuje w dalszej kolejności dokonanie oceny ważności zawartej umowy i jej rzeczywistego charakteru, a następnie przeprowadzenie analizy umowy kredytowej w zakresie zawarcia w niej klauzul abuzywnych dotyczących mechanizmu indeksacji ewentualnego wpływu wyżej wymienionych klauzul na dalszy byt prawny całej umowy bądź jej poszczególnych postanowień.

Zgodnie z art. 58 § 1-3 k.c. nieważna jest czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. Nieważna jest też czynność prawna sprzeczna z zasadami współżycia społecznego. Jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy

co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana.

Kredyt udzielony powodom miał charakter kredytu indeksowanego. Kwota kredytu była ustalona w PLN i dopiero w efekcie zabiegu waloryzacyjnego przeliczono ją na CHF. Fakt zawarcia umowy kredytu indeksowanego do CHF co do zasady nie był między stronami sporny. Sąd w zakresie treści umowy i czynności ją poprzedzających oparł się na dokumentach złożonych przez obie strony, w tym umowie kredytu, jak również zeznaniach powodów i świadka. Sporne były natomiast między stronami określone postanowienia umowy kredytu oraz inne okołokontraktowe czynności wzajemne stron.

Zgodnie z art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (tj. Dz. U. z 2020 r. poz. 1896) przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności: strony umowy, kwotę i walutę kredytu, cel, na który kredyt został udzielony, zasady i termin spłaty kredytu, wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany, sposób zabezpieczenia spłaty kredytu, zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu, terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych, wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje, warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy.

Zawarta przez powodów w dniu 19 października 2005 r. umowa jest właśnie taką umową kredytu. W wykonaniu przedmiotowej umowy pozwany bank udostępnił kredytobiorcom określoną sumę kredytową w złotych. Kredytobiorcy byli natomiast zobowiązani do zwrotu w ratach kredytowych, z odsetkami i należnościami okołoumownymi. Zawarte w niej były essentialia negotii umowy kredytowej. Bank udzielał kredytu w kwocie 279.198,73 zł (kwota podwyższona aneksem o 26.500 zł), a kredytobiorcy mieli to zwrócić uiszczając 240 miesięcznych rat kapitałowo-odsetkowych.

Na ocenę postanowień przedmiotowej umowy nie ma wpływu fakt, że kwota udzielonego kredytu miała być indeksowana kursem waluty obcej przez przeliczenie wysokości sumy kredytowej wypłaconej w walucie polskiej na walutę obcą, ustalenie rat spłaty w walucie obcej i następnie przeliczanie wartości konkretnych spłat dokonywanych w walucie polskiej na walutę obcą i odpowiednio do tego określanie wysokości pozostałego do spłaty zadłużenia w tej właśnie walucie (CHF).

Art. 358¹ § 2 k.c. wprost przewiduje możliwość zastrzeżenia w umowie, że wysokość zobowiązania, którego przedmiotem od początku jest suma pieniężna, zostanie ustalona według innego niż pieniądz miernika wartości. W orzecznictwie sądowym zgodnie przyjmuje się przy tym, że w omawianym przepisie chodzi o pieniądz polski, a innym miernikiem wartości może być również waluta obca (wyroki SN w sprawie I CSK 4/07, I CSK 139/17, uzasadnienie wyroku SN w sprawie V CSK 339/06).

Postanowienia umowy wyraźnie wskazują, że Bank udziela kredytu w złotych polskich, a jego spłata następuje przez pobieranie należnych rat z rachunku prowadzonego również w tej walucie. Stąd nie budzi wątpliwości Sądu, że strony zamierzały zawrzeć umowę kredytu bankowego w tej właśnie walucie, która była jednocześnie walutą zobowiązania, jak i jego wykonania.

Umowa stron zawiera zatem elementy przedmiotowo istotne, które mieszczą się w konstrukcji umowy kredytu bankowego i stanowią jej w pełni dopuszczalny oraz akceptowany przez ustawodawcę wariant, o czym świadczy nadto wyraźne wskazanie tego rodzaju kredytów (indeksowanych i denominowanych) w treści art. 69 ust. 2 pkt 4a i ust. 3 prawa bankowego oraz wprowadzenie art. 75b prawa bankowego, na podstawie nowelizacji tej ustawy, które to zmiany weszły w życie z dniem 26 sierpnia 2011 r.

Istotą kredytu indeksowanego - z którym mamy do czynienia na gruncie rozpoznawanej sprawy - jest dodatkowo to, że strony umówiły się, że kwota kapitału kredytu wyrażona początkowo w walucie polskiej (279.198,73 zł, kwota ostateczna po podwyższeniu aneksem) zostanie, w drodze indeksacji, przeliczona na walutę obcą i oprocentowana w sposób wskazany z umowy. Powodowie wnioskowali o kredyt określając jego kwotę jako indeksowaną do waluty wymiennej, tj. franka szwajcarskiego (CHF), który został wypłacony zgodnie z umową w złotych, zaś wysokość zadłużenia w walucie kredytu CHF, obliczana była według kursu kupna waluty względem waluty krajowej, tj. złotych polskich, w momencie wypłaty środków pieniężnych (§ 7 ust. 2 umowy). W momencie wypłaty kredytu w złotych, po stronie powodów powstało zatem zobowiązanie do zwrotu równowartości tej kwoty w walucie indeksacji.

W świetle postanowień umowy kredytu, zawartej pomiędzy stronami postępowania nie budzi wątpliwości, że strony zgodnie postanowiły, że kredyt adekwatnie do postulatu powodów zostanie im udzielony i wypłacony w złotych polskich i w tej samej walucie będzie odbywała się jego spłata, przy założeniu jednak, że w obu przypadkach będzie on indeksowany do kursu waluty obcej, czyli franka szwajcarskiego.

Mając na uwadze powyższe należy przyjąć, że faktyczna wysokość zobowiązania powodów była im znana w chwili podpisywania umowy. W umowie kredytu podpisanej w dniu 15 listopada 2005 r. kwota kredytu została określona w § 1 ust. 1 umowy na kwotę 252.698,73 zł (następnie kwota ta została zwiększona aneksem z dnia 19 września 2007 r. o kwotę 26.500 zł). Kredytobiorcy zobowiązani byli do zwrotu tego świadczenia (udzielonego i wykorzystanego kredytu), tyle że według wartości ustalonej w klauzuli indeksacyjnej, dopuszczalnej z punktu widzenia art. 69 Prawa bankowego. W sposób oczywisty jest to związane z ryzykiem, że na przestrzeni obowiązywania umowy dojdzie do zmiany wartości tej waluty w porównaniu do polskiego złotego. Ryzyko to rekompensowane jest niższym oprocentowaniem tego typu kredytów. Różnica pomiędzy kursem kupna, a kursem sprzedaży waluty jest też oczywista dla każdego przeciętnego konsumenta. W tym miejscu powołać się można na stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w uzasadnieniu wyroku z dnia 24 maja 2012 r., (sygnat. akt II CSK 429/11), z którego wynika, że biorący kredyt, zwłaszcza długoterminowy z przeliczeniem zobowiązań okresowych (rat spłacanego kredytu) według umówionej waluty (klauzula walutowa) ponosi ryzyko polegające albo na płaceniu mniejszych rat w walucie kredytu, albo większych, niż to wynika z obliczenia w tej walucie, gdyż na wysokość każdej raty miesięcznej wpływa wartość kursowa waluty kredytu w stosunku do waloryzacji tego kredytu. Oznacza to, że w umowę kredytu bankowego co do zasady wpisana jest niepewność co do wielkości ostatecznych kosztów udzielonego kredytu, które wiążą się z jego udzieleniem i które ostatecznie obciążą kredytobiorcę.

W ocenie Sądu, wykorzystanie mechanizmu indeksacji, co do zasady nie narusza ani natury prawa bankowego, ani przepisów Prawa Bankowego. Nowelizacja Prawa Bankowego z dnia 29 lipca 2011 r. (Dz. U. z 2011.165.984), także dopuszcza zawieranie umów kredytów indeksowanych do walut, jednak od tego czasu w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, essentialia negotii umowy stanowi też zawarcie szczegółowych zasad określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo-odsetkowych oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu (art. 69 ust. 2 pkt 4a). Umowy kredytów indeksowanych do waluty obcej mogły i nadal mogą funkcjonować w obrocie i same w sobie nie są sprzeczne z powszechnie obowiązującymi przepisami ustawy - prawo bankowe.

Wszystkie przedstawione powyżej okoliczności, pozwalają przyjąć, że powodowie mieli świadomość rodzaju zawartej z pozwanym bankiem umowy kredytu, ale także związanych z konsekwencji prawnych i finansowych.

Nadto wskazać należy, że umowa stron jest dopuszczalna w świetle treści art. 353¹ k.c., zgodnie z którym strony zawierając umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego.

Istota zawartej przez strony umowy polegała na stworzeniu przez Bank możliwości wykorzystania przez powodów określonej kwoty pieniędzy w walucie polskiej z obowiązkiem zwrotu w określonym czasie jej równowartości wyrażonej przez odniesienie do miernika w postaci kursu waluty szwajcarskiej. Brak przy tym podstaw do przyjęcia,

że był to kredyt w walucie obcej, niezależnie od tego, w jaki sposób, z jakich źródeł i w jakiej walucie powodowie pozyskiwali środki na spłacenie pozwanemu kwoty kredytu, a nadto jak pozwany księgował te kredyty w swoich księgach rachunkowych po ich udzieleniu, skoro przedmiotem zobowiązań obu stron od początku była waluta polska.

Ryzyko zmiany kursu waluty obcej przyjętej jako miernik wartości świadczenia w walucie polskiej z zasady może wywoływać konsekwencje dla obu stron – w przypadku podwyższenia kursu podwyższając wartość zobowiązania kredytobiorcy w stosunku do pierwotnej kwoty wyrażonej w walucie wypłaty, a w przypadku obniżenia kursu - obniżając wysokość jego zadłużenia w tej walucie, a tym samym obniżając wysokość wierzytelności Banku z tytułu spłaty kapitału kredytu w stosunku do kwoty wypłaconej.

Mając na uwadze powyższe nie sposób uznać, aby konstrukcja umowy kredytu indeksowanego kursem waluty obcej była sprzeczna z prawem lub zasadami współżycia społecznego, skoro ryzyko takiego ukształtowania stosunku prawnego obciąża co do zasady obie strony. Nie ma również przeszkód, by strony w umowie określiły sposób ustalania kursu dla uniknięcia wątpliwości na tym tle w toku wykonywania umowy. Umowy tego rodzaju wiążą się ze znacznym ryzykiem dla kredytobiorców, ale na poziomie porównywalnym z niewątpliwie dopuszczonym przez prawo kredytem walutowym, wypłacanym i spłacanym w CHF. Powodowie zawierając umowę kredytu nie znajdowali się w nietypowej sytuacji, w szczególności nie działali w warunkach konieczności finansowej.

Zamieszczenie postanowień w tym zakresie samo w sobie nie narusza zatem przepisów prawa, zasad współżycia społecznego, ani nie jest sprzeczne z naturą zobowiązania kredytowego.

Odnosząc się z kolei do podniesionych przez powodów zarzutów dotyczących niedozwolonego charakteru poszczególnych postanowień umowy należy wskazać, co następuje.

Kwestionowane przez powodów postanowienia zostały zawarte w § 1 ust. 1, § 7 ust. 2, § 10 ust. 8 i § 17 umowy.

W § 1 ust. 1 umowy w części w jakiej wskazano, że „w dniu wypłaty saldo jest wyrażane w walucie do której indeksowany jest kredyt według kursu kupna waluty do której indeksowany jest kredyt, podanego w Tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A., opisanej szczegółowo w § 17, następane saldo walutowe przeliczanej jest dziennie na złote polskie według kursu sprzedaży waluty do której indeksowany jest kredyt, podanego w Tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A., opisanej szczegółowo w § 17”.

W § 7 ust. 2 umowy w części wskazującej, że „każdorazowo wpłacona kwota złotych polskich, zostanie przeliczona na walutę do której indeksowany jest kredyt według kursu kupna waluty kredytu podanego w Tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A., obowiązującego w dniu dokonania wypłaty przez Bank”.

W § 10 ust. 8 umowy w brzmieniu „rozliczenie każdej spłaty dokonanej przez kredytobiorcę, będzie następować z datą wpływu środków do Banku, według kursu sprzedaży waluty do której jest indeksowany kredyt, podanego w Tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. obowiązującego w dniu wpływu środków do banku”.

W § 17 umowy w brzmieniu „do rozliczania transakcji wypłat i spłat kredytów stosowane są odpowiednio kursy kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. walut zawartych w ofercie Banku obowiązujące w dniu dokonania transakcji. Kursy kupna określa się jako średnie kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP minus marża kupna. Kurs sprzedaży określa się jako średnie kursu złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP plus marża sprzedaży. Do wyliczenia kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Banku S.A. stosuje się kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP w danych dniu roboczym skorygowane o marżę (...) Banku S.A. Obowiązujące w danym dniu roboczym kursy kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. walut zawartych w ofercie

Banku określane są przez Bank po godz. 15.00 poprzedniego dnia roboczego i wywieszane są w siedzibie banku oraz publikowane na stronie internetowej (...) Bank S.A. (...)

Zawarty w umowie z konsumentem sposób ustalania kursu waluty indeksacyjnej przyjmowanego do rozliczeń umowy może być przedmiotem oceny, czy nie stanowi postanowienia niedozwolonego. Zgodnie bowiem z art. 385¹ k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem, które kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami lub rażąco naruszając jego interesy, nie są wiążące, jeżeli nie zostały uzgodnione indywidualnie. Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny (§1). Nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu, co w szczególności odnosi się do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (§ 3). Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem „wszelkie klauzule sporządzone z wyprzedzeniem będą klauzulami pozbawionymi cechy indywidualnego uzgodnienia i okoliczności tej nie niweczy fakt, że konsument mógł znać ich treść”, przy czym uznanie, że treść danego postanowienia umownego została indywidualnie uzgodniona wymagałoby wykazania, że „konsument miał realny wpływ na konstrukcję niedozwolonego (abuzywnego) postanowienia wzorca umownego”, a „konkretny zapis był z nim negocjowany” (vide wyrok SA w Warszawie z 14 czerwca 2013 r. w sprawie VI ACa 1649/12 oraz wyrok SA w Poznaniu z 6 kwietnia 2011 r. w sprawie I ACa 232/11).

Mając na uwadze powyższe niezbędne jest ustalenie czy opisane wyżej postanowienia dotyczą świadczeń głównych stron czy tylko się do nich pośrednio odnoszą.

Przez „główne” świadczenia stron rozumiano przede wszystkim te, które są objęte postanowieniami przedmiotowo istotnymi danej umowy nazwanej (tak też M. Jagielska, Niedozwolone klauzule; M. Bednarek, P. Mikłaszewicz, w: System PrPryw, t. 5, 2019, s. 804; ponadto wyr. SN z 8.6.2004 r., I CK 635/03, Legalis; wyr. SA w Warszawie z 29.12.2010 r., VI ACa 403/10, Legalis). W praktyce oznaczać to będzie najczęściej postanowienia "określające" cenę albo wynagrodzenie (przede wszystkim wysokość), na co przepis wprost wskazuje, oraz "określające" świadczenie wzajemne przedsiębiorcy (towar, usługę). Przy ustalaniu, czy dane postanowienie określa "główne" świadczenie strony, zwłaszcza w przypadku umów nienazwanych, za użyteczne należy uznać dokonane w polskiej doktrynie rozróżnienie świadczeń "głównych" i "ubocznych" (zob. np. Radwański, Olejniczak, Zobowiązania 2014, s. 49). Na tej podstawie wypadnie np. uznać, że postanowienie dotyczące odsetek należnych w przypadku opóźnienia zapłaty ceny nie "określa" świadczenia głównego w postaci ceny, tylko dotyczy świadczenia ubocznego. Podobnie rzecz się przedstawia, gdy chodzi o klauzule, których zastosowanie wywiera wpływ na wysokość świadczenia "głównego", np. klauzule waloryzacyjne (tak M. Jagielska, Niedozwolone klauzule; M. Bednarek, P. Mikłaszewicz, w: System PrPryw, t. 5, 2019, s. 806; zob. też post. SN z 6.1.2005 r., III CZP 76/04, Prok. i Pr. 2005, Nr 11, poz. 40; uchw. SN z 29.6.2007 r., III CZP 62/07, OSNC 2008, Nr 7–8, poz. 87; wyr. SA w Warszawie z 16.1.2019 r., V ACa 814/17, Legalis; odmiennie K. Zagrobelny, w: Gniewek, Machnikowski, Komentarz KC 2017, s. 743). Zakres zastosowania wyłączenia ogranicza także, fakt posłużenia się przez ustawodawcę terminem "postanowienie określające główne świadczenie", a nie "dotyczące" takiego świadczenia. Ten ostatni termin wydaje się szerszy. Nie jest zatem zasadne stawianie znaku równości między tymi terminami (tak Łętowska, Ochrona 2001, s. 99); zob. też wyr. TSUE z 30.4.2014 r. (C-26/13, Árpád Kásler i Hajnalka Káslerné Rábai v. OTP Jelzálogbank Zrt, EU:C:2014:282). Powyższe oznacza, że sformułowanie "postanowienia określające główne świadczenia stron" należy co do zasady rozumieć wąsko (por. wyr. SA w Łodzi z 20.7.2017 r., I ACa 1512/15, orzeczenia.ms.gov.pl; wyr. SN z 8.6.2004 r., I CK 635/03, Legalis; wyr. SA w Katowicach 20.12.2017 r., I ACa 538/17, Legalis. Ponadto zob. wyr. SN z 8.11.2012 r., I CSK 49/12, Legalis, oraz wyr. SN z 4.11.2011 r., I CSK 46/11, Legalis, w których przyjęto, że zasięg pojęcia "świadczenie główne" musi być zawsze ustalany in casu z uwzględnieniem wszystkich postanowień oraz celu zawieranej umowy) (patrz: KC T. I red. Pietrzykowski 2020, wyd. 10/Popiołek).

W związku ze stanowiskiem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE), zajęтым w wyroku z dnia 3 października 2019 r. w sprawie C-260/18 na tle wykładni dyrektywy 93/13/EWG, i podtrzymanym tam poglądem dotyczącym natury klauzul wymiany (indeksacyjnych), które wprowadzając do umów kredytowych ryzyko kursowe,

określają faktycznie główny przedmiot umowy (pkt 44 powołanego wyroku), postanowienia w tym zakresie podlegają kontroli w celu stwierdzenia, czy nie mają charakteru niedozwolonego, jeżeli nie zostały sformułowane jednoznacznie (art. 3851 § 1 zd. drugie k.c.). W przypadku uznania ich za niedozwolone konieczne staje się również rozważenie skutków tego stanu rzeczy.

W rozpoznawanej sprawie bezsporne było między stronami, że powodowie zawarli umowę kredytu jako konsumenci w rozumieniu art. 22¹ k.c. Wynikało to wprost z celu umowy oraz nie była ta okoliczność kwestionowana przez pozwanego na żadnym etapie.

Przechodząc do oceny postanowień wskazywanych przez powodów jako niedozwolone, wskazać trzeba, że postanowienia § 1 ust. 1, § 7 ust. 2, § 10 ust. 8, § 17 dotyczyły tzw. mechanizmu indeksacji. Przewidywały, że wysokość zobowiązania stron będzie wielokrotnie przeliczana z zastosowaniem dwóch rodzajów kursu waluty indeksacyjnej. Kwota kredytu wypłaconego w PLN miała zostać przeliczona na CHF według kursu kupna tej waluty opublikowanej w Tabeli kursów kupna/sprzedaży (§ 7 ust. 2 umowy). Następnie rozliczanie każdej wpłaty dokonanej przez powodów miało być dokonywane według kursu sprzedaży waluty do której indeksowany był kredyt (§ 10 ust. 8 umowy).

Mechanizm ustalania kursu został opisany w § 17 umowy, zgodnie z którym:

- do rozliczenia transakcji wypłat i spłat kredytu stosowane są odpowiednio kursy kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. walut zawartych w ofercie banku obowiązujące w dniu dokonania transakcji,
- kursy kupna określa się jako średnie kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP minus marża kupna,
- kursy sprzedaży określa się jako średnie kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP plus marża sprzedaży,
- do wyliczenia kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. stosuje się kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP w danym dniu roboczym skorygowane o marżę (...) Bank S.A.,
- obowiązujące w danym dniu roboczym kursy kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. walut zawartych w ofercie Banku określane są przez Bank po godz. 15:00 poprzedniego dnia roboczego i wywieszane są w siedzibie Banku oraz publikowane są na stronie internetowej (...) Bank S.A. (...)

W tym miejscu należy zwrócić uwagę, że w umowie łączącej strony, nie został wyjaśniony mechanizm ustalania marży kupna/sprzedaży. W żadnej sposób nie wskazano, jak obliczona jest marża, co oznacza, że pozwany miał swobodę w zakresie jej ustalania. W ocenie Sądu Okręgowego nie ulega wątpliwości, że umowa stron została zawarta na podstawie wzoru opracowanego i stosowanego przez Bank. Powodowie mogli wybrać rodzaj kredytu, który najbardziej im odpowiadał, uzgodnić kwotę kredytu w walucie polskiej, natomiast nie uzgadniano z nimi wszystkich pozostałych postanowień, w szczególności nie uzgadniano kwestii wysokości marży kupna/sprzedaży.

Jak w toku postępowania zeznał powód „Nie mieliśmy możliwości ustalenia sposobu w jaki bank ustala marżę (...) nie miałem wiedzy skąd i po co w umowie jest CHF. Zwróciłem uwagę, że w umowie występuje kurs kupna i sprzedaży. Spytałem czy mogę negocjować który kurs będzie używany do ustalania odsetek marży, ale dowiedziałem się, że nie (...) mieliśmy wiedzę, że kurs będzie stabilny, od doradcy mieliśmy wiedzę, że CHF nie wzrośnie. Nie tłumaczono mi dlaczego do spłaty był kurs sprzedaży, a do ustalenia wysokości kurs kupna” (zeznania powoda A. W. k. 541v.542)

Mając na uwadze powyższe w ocenie, Sądu strona powodowa wykazała, że postanowienia umowne nie były z nią uzgodnione indywidualnie w rozumieniu art. 385¹ § 1 i 3 k.c. Przemawiają za tym zeznania samych powodów opisujące

przebieg zawierania umowy kredytowej, w tym informacje udzielone powodom przez doradcę w toku postępowania kredytowego.

Z uwagi na powyższe należy uznać, że postanowienia odwołujące się do marży i możliwości jej samodzielnego ustalania w ramach tabeli zdefiniowanej w § 17 były sprzeczne z dobrymi obyczajami i naruszały rażąco interesy strony powodowej w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. Takie rozwiązania dawały bowiem Bankowi, czyli tylko jednej ze stron stosunku prawnego, możliwość przerzucenia na kredytobiorców ryzyka wynikającego z bankowego ustalenia wysokości kursów waluty indeksacyjnej i pozostawiały mu w istocie, poprzez ukształtowanie kursu waluty CHF, określoną swobodę w zakresie ustalania wysokości jej zadłużenia przez dowolną i pozbawioną jakichkolwiek czytelnych i obiektywnych kryteriów możliwość ustalania kursu przyjmowanego do rozliczenia spłaty kredytu. Przyznanie sobie przez pozwanego we wskazanym postanowieniu § 17 jednostronnej kompetencji do swobodnego ustalania marży, a tym samym kursów przyjmowanych do wykonania umowy prowadzi do wniosku, że postanowienia w tym zakresie były sprzeczne z dobrymi obyczajami i naruszały rażąco interesy powodów w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., oceniane na datę zawarcia umowy (art. 385² k.p.c. – por. uchwała SN z 20.06.2018 r. w sprawie III CZP 29/17). Konsekwencją powyższego jest przyjęcie, że wskazane postanowienie umowy nie wiąże powodów, stosownie do art. 385¹ § 1 k.c.

Zgodnie z wiążącą wszystkie sądy Unii Europejskiej wykładnią dyrektywy 93/13/EWG dokonaną przez TSUE w powołanym już wyżej wyroku z dnia 3.10.2019 r. w sprawie C-260/18:

a) w przypadku ustalenia, że w umowie zostało zawarte postanowienie niedozwolone w rozumieniu dyrektywy (którą implementowały do polskiego porządku prawnego przepisy art. 385 i nast. k.c.), skutkiem tego jest wyłącznie wyeliminowanie tego postanowienia z umowy, chyba że konsument następczo je zaakceptuje,

b) w drodze wyjątku możliwe jest zastosowanie w miejsce postanowienia niedozwolonego przepisu prawa o charakterze dyspozytywnym albo przepisem, który można by zastosować za zgodą stron, o ile brak takiego zastąpienia skutkowałby upadkiem umowy i niekorzystnymi następstwami dla konsumenta, który na takie niekorzystne rozwiązanie się nie godzi (pkt 48, 58 i nast. wyroku TSUE),

c) nie jest możliwe zastąpienie postanowienia niedozwolonego przez odwołanie się do norm ogólnych prawa cywilnego, nie mających charakteru dyspozytywnego, gdyż spowodowałoby to twórczą interwencję, mogącą wpłynąć na równowagę interesów zamierzoną przez strony, powodując nadmierne ograniczenie swobody zawierania umów (dotyczy m.in. art. 56 k.c., art. 65 k.c. i art. 354 k.c. - por. w szczególności pkt 57-62 wyroku TSUE),

d) w przypadku ustalenia, że wyeliminowanie postanowień niedozwolonych powoduje zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy, nie ma przeszkód, aby przyjąć, zgodnie z prawem krajowym, że umowa taka nie może dalej obowiązywać (por. w szczególności pkt 41-45 wyroku TSUE),

e) nawet jeżeli skutkiem wyeliminowania niedozwolonych postanowień miałyby być unieważnienie umowy i potencjalnie niekorzystne dla konsumenta następstwa, decyzja co do tego, czy niedozwolone postanowienia mają obowiązywać, czy też nie, zależy od konsumenta, który przed podjęciem ostatecznej decyzji winien być poinformowany o takich skutkach (por. w szczególności pkt 66-68 wyroku TSUE).

W tym miejscu należy odwołać się do wyroku z dnia 29 kwietnia 2021 r. w sprawie C-19/20 Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej, w którym wskazano, że wykładni art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy dokonywać w ten sposób, że z jednej strony nie stoją one na przeszkodzie temu, by sąd krajowy usunął jedynie nieuczciwy element warunku umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, w wypadku gdy odstraszący cel tej dyrektywy jest realizowany przez krajowe przepisy ustawowe regulujące korzystanie z niego, o ile element ten stanowi odrębne zobowiązanie umowne, które może być przedmiotem indywidualnej kontroli pod kątem nieuczciwego charakteru. Z drugiej strony przepisy te stoją na przeszkodzie temu, by sąd odsyłający usunął jedynie nieuczciwy element warunku

umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, jeżeli takie usunięcie sprowadzałoby się do zmiany treści tego warunku poprzez zmianę jego istoty, czego zbadanie należy do tego sądu.

Przenosząc powyższe uwagi na stan faktyczny niniejszej sprawy należy wskazać, że w ocenie Sądu wyeliminowanie z treści § 17 umowy elementów marży kupna i marży sprzedaży skutkuje koniecznością wyeliminowania z umowy całego mechanizmu indeksacji. W świetle zapadłego w dniu 29 kwietnia 2021 r. orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w sprawie C 19-20 częściowe wykreślenie warunku nie jest możliwe w przypadku, gdy dwie części warunku umowy są powiązane w taki sposób, że wykreślenie jednej części miałoby wpływ na istotę pozostałej części. Istota mechanizmu zawartego w § 17 umowy sprowadzała się właśnie do przeliczania waluty na kurs kupna lub sprzedaży w zależności czy chodziło o wypłatę, czy spłatę kredytu. Pozbawienie tego mechanizmu elementu marży w sposób istotny zaburza jego istotę, co w konsekwencji w świetle aktualnie dokonanej wykładni przez Trybunał powoduje konieczność eliminacji całego mechanizmu indeksacji.

Eliminacja wyłącznie klauzul abuzywnych odnoszących się do mechanizmu indeksacji skutkowałaby tym, że przedmiotowa umowa w dalszym ciągu nadalaby się do wykonania, jednakże w umowie nie zostało w sposób precyzyjny określone oprocentowanie kredytu.

W § 2 ust. 1 umowy wskazano, że oprocentowanie kredytu na dzień sporządzenia umowy wynosi 3,970% w skali roku i stanowi sumę marży Banku niezmiennej w okresie trwania umowy w wysokości 2,290% oraz aktualnie obowiązującego indeksu L3 oraz 0,95% do czasu przedstawienia w banku odpisu z księgi wieczystej zawierającego prawomocny wpis hipoteki na rzecz banku. Po przedstawieniu powyższego dokumentu oprocentowanie miało zostać obniżone 0,95%. Zgodnie z § 8 ust. 2 pkt a umowy indeks L3 dla każdego kwartału kalendarzowego oblicza się jako arytmetyczną średnią stawek LIBOR 3m (dla lokat międzybankowych trzymiesięcznych), obowiązujących w dniach roboczych w okresie od 26 dnia miesiąca zamykającego kwartał poprzedzający ostatni kwartał kalendarzowy do 25 dnia miesiąca kończącego kwartał poprzedni. W umowie łączącej strony nie wskazano jednak jakie waluty dotyczy LIBOR 3M. Wskaźnik ten jest publikowany osobno dla każdej z walut indeksacyjnych. Jest różny dla każdej z nich w tym samym okresie. W umowie bank nie wskazał, że dotyczy on CHF. Nie sposób więc zastosować LIBORU z tej właśnie waluty. Wobec odpadnięcia mechanizmu indeksacji nie sposób domyślać się tej właśnie waluty, jako źródła odniesienia wskazanej stopy referencyjnej.

Z uwagi na brak sposobu określenia oprocentowania nie jest zachowany element odpłatności umowy kredytu, a ustalone raty w PLN nie dają się wyodrębnić. Eliminacyjny skutek pominięcia klauzul abuzywnych, przy zastosowanych zapisach umownych nie pozwala na dalsze wykonywanie umowy.

Stąd, w ocenie Sądu, umowa zawierająca tego rodzaju postanowienia, po usunięciu mechanizmu indeksacji nie może być wykonywana, ze względu na treść § 9 ust. 6 umowy „Wszelkie opłaty i prowizje podawane są w walucie do której indeksowany jest kredyt, a ich zapłata odbywa się poprzez doliczenie opłaty do raty, o której mowa w § 10 ust. 2, chyba że strony podejmą odmienne ustalenia w tym zakresie.” Powyższe postanowienie nie wskazuje wprost na rodzaj waluty, lecz jedynie na „walutę do której indeksowany jest kredyt”. W efekcie, usunięcie mechanizmu indeksacji z umowy spowoduje, że kredyt przestaje być indeksowany do waluty obcej, a w umowie nie występuje zapis do którego § 9 ust. 6 umowy odsyła. Z tego względu, strony umowy mogą domyślać się jedynie, że walutą o której mowa to CHF. Umowa zawarta pomiędzy konsumentem, a przedsiębiorcą powinna być tak skonstruowana, aby zawierała precyzyjne i zrozumiałe postanowienia. W związku z powyższym należy ostatecznie skonstatować, że nie może być wykonywana, ponieważ główne świadczenie stron – oprocentowanie kredytu nie może zostać określone w sposób jednoznaczny. W takiej sytuacji utrzymanie umowy jest niemożliwe.

Sąd pominął wniosek pozwanego o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego. Okoliczności, na które miał dowód ten być przeprowadzony okazały się nieistotne dla rozstrzygnięcia sporu. Niniejsze postępowanie ostatecznie wymagało ustalenia czy zawarte postanowienia umowy mają charakter abuzywny – a więc wymagał ustalenia czy są one sprzeczne z dobrymi obyczajami oraz rażąco naruszają interes konsumentów. Powyższe nie

wymagało wiedzy specjalnej biegłego sądowego lecz opierało się na kwestii prawidłowego stosowania przepisów prawa, a analiza i ocena postanowień umownych w kontekście norm prawnych należy do Sądu.

Dodać należy, że wobec pierwotnej wady przedmiotowej umowy, aneks sporządzony do umowy nie wprowadził w niej skutecznych istotnych zmian. Został on zawarty jedynie w celu podwyższenia kwoty kredytu o dalszą kwotę 26.500 zł.

Mając na uwadze powyższe rozważania, na podstawie art. 189 k.p.c. przy zastosowaniu art. 385¹ k.c. Sąd ustalił w punkcie I wyroku, że umowa kredytu nr (...) z dnia 19 października 2005 r. zawarta z (...) Bankiem S.A. z siedzibą w G., łącząca powodów A. W. i E. W. z pozwanym Bankiem (...) S.A. jest nieważna.

Uwzględnienie żądania powodów ustalenia nieważności umowy kredytu dezaktualizuje potrzebę odnoszenia się do żądania ewentualnego.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 98 §1, §1¹ i §3 k.p.c. poprzez obciążanie pozwanego obowiązkiem ich zwrotu na rzecz powodów w całości, stosownie do wyniku procesu. Z tego względu Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powodów kwotę 11.817 zł, o czym orzekł w punkcie II wyroku. Koszty procesu po stronie powodów obejmowały uiszczoną opłatę od pozwu (1.000 zł), opłatę od pełnomocnictwa (17 zł), wynagrodzenie pełnomocnika (radca prawny) w stawce wynikającej z § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (10.800 zł).